

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Kort Begreb af Verdens Krønike i Sammenhæng

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 272. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1812_189-txt-shoot-idm7643.pdf (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Preusen havde siden Syvaarskrigen staaet som Europas Voldgiftsmand; og enddog gamle Friderich endnu før sin Død maatte mærke, at han havde bygget et Palads paa Sand i alle Maader, saa mente dog Preuserne selv, at de vare uovervindelige, og de andre Europæer mente det Samme, fordi de saae, at Hæren var fuldtallig og mesterlig øvet i krigerske Manerer. Den Gamles Brodersøn, Friderich Vilhelm den Anden, blev hans Eftermand; han skjalv for den Ugudelighed som omringede ham og søgte ved Forordninger at kalde den flygtede Kristendom tilbage. Man forfærdedes over den Magt Mørket saa pludselig tillistede sig i det lyse Land, men Man begreb ikke, hvilket rædsomt Tidernes Tegn der lod sig tilsyne. Det kunde ikke være andet, end at midt i Sydens Dynd en kold Gysen maatte overfalde *Pietisternes* Børn, Synden vilde de ikke forsage, men gruede dog for Guds strænge Dom, de vilde da købe Aflad hos ham ved at bekrige hans Ords aabenbare Fjender. Saaledes er den Blanding af Alvor og Hykleri, Strængthed og Svaghed, som fandtes hos Ministeren Völlner og hans Tilhængere, saare forstaaelig. Det tænkte imidlertid Ingen paa, at Preusen derfor manglede Styrke til at gaa i Marken. Da Josef var død, mæglede det berlinske Raad for hans Broder Leopold Fred med Tyrken og For²⁷³lig med Belgierne, og raadslog derpaa med ham om at forandre Tilstanden i Frankrig. Dog, Leopold var fredelig, og hvo veed, hvor længe det var blevet ved Ord, dersom ei de Franske selv havde erklæret Krig. Disse beherskedes paa den Tid af de tøjleløseste Frihedsprædikantere som kaldte sig Jakobiner og vare Høvedsmænd for den parisiske Pøbel; og Anledning til Krig kunde ikke fattes, da Leopolds Søn, Frands den Anden tillod de Udvandrede at ruste sig i Tydskland. En Hær af Østerriger og Preuser drog nu med store Ord ind i det forvirrede Land, og naaede Hovedstadens Nabolag; men af Hunger, Sygdom og Frygt dreves den tilbage over Rhinen. Under dette Hjemtog foregik i Paris gruelige Oprin, i det den af Jakobinerne ophidsede Pøbel stormede Kongens Palads, myrdede hans tro Sveitsere og indspærrede ham i Tempeltaarnet med Dronning og Børn. Blod beskyllede Gaderne, djævelske Afskyeligheder øvedes under rasende Latter, de hensovne Kongers Støv spredtes i Luften, den afsatte Ludvig maatte paa Retterstedet undgelde sit Navns, sit Folks og Hoffets Synder. Under saa danne Varsler plantedes Frihedstræet, alt Kongedom forbandedes og Frankrig kaldtes en Republik. De kommende Slægter skal agte det for en løs Tale og endda grue svarlig, naar de læse, at et Folk, som nys kaldte sig Kristne, foer saaledes frem som et glubende Dyr, lukkede Kirkerne, bespot tede Gud, opløste Ægteskabet, og tilbad en Skøge under For²⁷⁴nuftens Navn. Samtiden saae det Meste uden Gysen, thi den maatte i de fordreiede Træk dog kende sig selv, og for sin egen Daarlighed var den blindere end nogen Old. Alle Frankrigs Indbyggere vare imidlertid ingenlunde tilfreds med det Parisiske Uvæsen; mod Nordvest i Vendeet knurrede Man høit, og greb endelig til Vaaben for Konge og Gudsørkelse, Girondisterne eller Folkets Fuldmægtige fra de sydvestlige Egne opløftede ogsaa Røsten, men de maatte bøde med Livet, og Herredømmet kom i Haanden paa Robespjerre, et Uhyre, der i mange Dele fortjener Navn af den ny Tids Nero. Nu blev Ludvig hævnet, hver Mand, som havde nogen Anseelse enten ved Bedrift eller Rigdom eller Sjæleevner, agtede Tyrannen for sin Fiende, og i Tusindtal faldt Hovederne daglig under Mordøxen, den saakaldte Gvillotine, som ved Siden af Frihedstræet plantedes i hver Stad og vandede med Blod dets tørre Rødder. Frygt og Lyst til at dele de franske Lande forenede Europas Fyrster; Storbritannien, Spanien, Holland, Neapel og Sardinien tiltraadte Forbundet mod Frankrig, og ligesom dette Lands Konge var den Første en retfærdig Banstraale rammede, saa blev det og her, at den sidstegang glimtede over Gudsfor nægteres Isser. Det ulyksalige Land syntes beskikket til, *ved Undergang*, at forkynde Verden Guds Domme; indvortes Blodbad og Borgerkrig og til Penge kun Papir, som Bøddelen maatte stemple, udvortes ²⁷⁵talrige Fjender, som efter den engelske Minister Villiam Pitts Raad vilde beleire og udhungrer Riget som en Stad, og mod disse en sammenløbet Hær uden synderligt Krigsredskab, uden Sold og dagligt Brød. Alligevel bleve Frankerne seierrige, og al Jorden forundrede uden at betænke sig. Den ulyksalige Oplysning, med hvilket Navn Man i Paris havde adlet Vantro og Ryggeløshed, var længe indskrænket til de større Stæder i den franske Læseverden, og i sin hele Afskyelighed naaede den aldrig Landfolket i de fiernne Egne; Undertrykkelse og Udsuelse havde nødt disse til Tarvelighed og ved den var megen Størke bevaret. Ligegyldighed for det Guddommelige var hos den vankundige Almue almindelig, men just derfor var det Jordiske dem ret dyrebart, Adelens og Geistlighedens tunge Aag var nys løftet af deres Nakker, og det saae de reist som Banner for de fremmede Hære; vel maatte de oplødes ved Frihedens Tryllelyd og stride for deres Land som deres Himmel. Hvo som ei grebes af Frihedens Svindel maatte drives af Hunger og Rovgerrighed; thi saa kært end Jordlivet maa være de Vantro, maa de dog vove det for Livets Lyst, og Brød eller Død er deres Løsen. Havde der været synderlig Kristendom og Kraft hos de forbundne Folk, da maatte Krigen være blevet et Korstog; og ligesom de fortvivlede Muselmænd forudm høstede med Frankernes Sværde, saaledes vilde disses hedenske Ætmænd nu blevet fældte, ²⁷⁶men saa var det ei. Paa Østerrigerne nær, lode Soldaterne sig kun uvillig drive i Slagorden, og Frihedens Herolder modtoges med aabne Arme i Belgien, Holland og Italien. Preusen og Spanien sluttede Fred til Basel, ^{*1795}. Holland, som forlod sin Arvestatholder, Belgien og Piemont var i Frankernes Vold, og Intet tyktes mægtigt til at dæmme mod den rivende Strøm; men nu vendte sig Bladet. Robespjerrers Grusomhed og de franske Hæres Udsuelser havde opladt Folkenes Øine, Frankerne selv vare blevne lidt ædru, og da nu deres Land var i Sikkerhed, ønskede de at leve og nyde Friheden i Fred. Kun de Herskende i Paris ønskede Krig for ikke at tabe Ro og Herredom, naar de tøjleløse Skarer kom tilbage, men under saadanne Omstændigheder bleve Frankerne slagne baade i Tydskland og Italien af de tappre Østerriger, og for disses Erkehertug Karl maatte selv den krigsforstandige Moreau vige. Med Frankernes Bedrifter havde det da udentvivel været forbi, dersom ei En af de sieldne Mænd, der synes at beherske Sjælene og Tidernes Løb, var fremgaaen: det var Korsikaneren Napoleon Buonaparte. ^{*født 1768}. Hans Navn er paa de Umyndiges Tunge og hans Idræt i friskeste Minde, kun Eftertiden kan give ham hans Eftermæle, men Krøniken behøver ikke at sørge for hans Ihukommelse, thi Sagn skal løbe gennem Slægterne om dette

Guds vidunderlige Redskab. At Han opluede en modløs Hær og stod selv kold i Ilden paa Slagets 277Dag, at han ængstede Vien og nødte Østerrig til at ombytte Belgien og Lombardiet med endel af det kuldcastede Venedigs Lande; *1797. det maa nu synes lidet, men dog var det Nok til at hæfte Europas Øine paa ham, som Frankrigs Skytsengel. At det var ham, ei Frankerne, der sidstegang seirede, blev endnu mere aabenbart ved hans Tog til Ægypten og Hjemkomst derfra. Han drog derhen med en udsøgt Hær, maaske for at indtage Ostindien; *1798. trods Pest, Mamelukker og uopregnelig Besvær erobrede han Ægypten, medens de Boglærde, han havde med sig, under hans Skjold maalte Pyramider, speidede Mumier og Hieroglyfer. Alt stod han seierrig ved Indgangen til det hellige Land, men her stod hans Maal paa denne Side Havet, og ligesaa forgæves som den hellige Ludvig beleirede han Akre; men han vistes kun hjem til Europa, hvor hans Bane var en Verdensdel. Det lod som om Fyrsterne, eller deres Raadgivere, droge Aanden friere, saasart Buonaparte var borte, Engelland pustede og Krigsluen udbrød igen paa Fastlandet. Ruslands Katrine havde endt sit Løb med Polens fuldkomne Deling; og et af hendes frygtelige Krigsredskaber, Suvarov, sendtes nu af hendes Søn Poul til Italien, for med en russisk Hær at hjælpe Herrerne af Østerrig, Neapel og Sardinien. Han overfoer Landet som et Uveir, Karl gik seierrig frem i Tydskland, og Frankerne, som af et selvraadigt Direktorium beherskedes med et Jernspir i en Drengahaand, syntes igen forlor *278ne. Dog, Buonaparte satte sig i Alexandrien paa et enligt Skib; den Flaade, som bar ham til Ægypten, havde Engellænderne ødelagt, men dette Skib maatte deres talrige Krydsere ikke møde. Han kom, greb Spiret, gik over Bernhardsbjerget og vandt Italien andengang i Slaget ved Marengo. *1800. Østerrig maatte forny Freden, England tiltraadte den, Sardinien Konge maatte flygte til sin Ø, og Siciliens undgik kun stakket samme Skebne. I en ny Krig med Engelland vandt Han Hannover, men tabte Frankrigs Kolonier, og end varer Kampen. *1805. Østerrig og Rusland prøvede engang Størke med ham, men efter Slaget ved Austerlits blev Udgangen, at Østerrig, foruden Landene ved det adriatiske Hav, mistede sin Bjergfæstning Tyrol. Baiern og Vyrtemberg ophøiedes til Kongeriger, det tydske Keiserdom opløstes, og Buonaparte, som havde taget Keisernavnet Napoleon, *1804. blev Beskytter af et nyt Forbund østenfor Rhin. Preusen, som nu i mere end 10 Aar havde ved Frankrigs Hjelp smaalig udvidet sine Grændser, blev nu med Eet nidkær, vilde rive hele Nordtydskland til sig og lovede med ækkel Pral, at standse Seierherren. *1806. Dog, Slaget ved Jena bortpustede Skyggen af gamle Friderichs Krigshær, som hans Grundsætninger havde afsiælet; og Napoleon stod ved Veichselen, førend Russerne kunde komme deres Forbundne til Hjelp. Efter megen Blodsudgydelse forligte Ruslands Alexander sig med Napoleon, Kongeriget Vestfalen *279reiste sig vesten for Elben, Sachsens Kurfyrste fik med Kongenavnet det preusiske Polen, og det afgjordes i Tilsit, at hele Fastlandet skulde afbryde Alt Samkvem med England. *1807. Portugal kom i Napoleons Vold, da dets Fyrste, hidtil Englands Statholder i sine europæiske Lande, fløttede i samme Egenskab til Brasilien. I Spanien tvistede Fader og Søn paa skammelig Maade, Napoleon kaldte dem til Bayonne og lod dem afstaa sig Kronen, hvilken han skænkede sin Broder, hidtil Neapels Konge; *1808. dog end stride ved Englands Hjelp de opstandne Spanier, og stolt, som engang deres Liv, vorder i det mindste deres Død.